

Шановні колеги!

*Чим більше ми розвиваємо
й вдосконалюємо себе, чим
повніше реалізуємо свої
можливості, тим цікавішими
ми стаємо для оточення, тим
вагомим є наш внесок у
спільну діяльність і спілкування з іншими людьми.*

«Мистецтво життєтворчості особистості»

Розвиток освіти на сучасному етапі висуває до вчителя ряд нових вимог. Щоб уміло здійснювати свої функції, учитель сьогодні має бути професійно компетентним, спроможним кваліфіковано здійснювати інноваційний пошук, в результаті якого змінюватимуться компоненти освітньої системи – цілі, зміст, методи і технології навчання.

В основу роботи Слов'янського педагогічного ліцею покладено принцип дитиноцентризму, ціннісно-орієнтаційну єдність педагогів та учнів, що має на меті формування нового покоління молоді, здатної жити за своїм покликанням та вибором, і зумовлює основні підходи системи педагогічної підтримки ліцеїстів.

Інноваційні підходи до системи ліцейської освіти дають можливість формувати педагогіку нового типу – ліцейську педагогіку, де педагоги мають використовувати всі можливості для того, щоб виховати людину, здатну оволодіти наукою виживання, пристосуватися до складних (навіть екстремальних) життєвих ситуацій, жити у співтоваристві інших, залишаючись при цьому вільною і відповідальною особистістю.

ЗМІСТ

Бабенко О.А. «Деякі аспекти професійної компетентності вчителя».....	5
Матюшина Л.В. «Життєтворчі аспекти виховного процесу ліцею як складові формування життєвої компетентності особистості».....	7
Самохвалова Л.В. «Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання як засіб розвитку життєвої компетентності учнів».....	9
Ануркіна О.В. «Диагностика социально-коммуникативной компетентности лицеистов».....	12
Твердохлєб М.Ю. «Формування соціальної компетентності ліцеїстів на уроках педагогіки».....	14
Іванова Т.А. «Діяльність учителя в процесі формування самоосвітньої компетентності учнів».....	16
Горбань Н.І. «Формування продуктивної компетентності ліцеїстів в умовах інноваційної освітньої діяльності вчителя»	18
Омельченко О.М. «Наукова робота як один із аспектів формування самоосвітньої компетентності».....	20
Ганзера Г.О. «Діагностика рівня компетентності ліцеїстів як засіб створення оптимального навчального середовища».....	22
Падалка Р.М. «Інноваційний підхід до викладання української мови у старших класах гуманітарного напрямку навчання як один із шляхів упровадження компетентнісного підходу до навчання».....	24
Ратушна О.І. «Формування ключових освітніх компетентностей на уроках німецької мови».....	26
Сбітнєва І.М. «Компетентнісний підхід у вивченні української літератури у процесі розвитку самоосвітньої компетентності старшокласників».....	28
Ільченко Т.Б. «Учитель як учасник процесу виховання творчої особистості на уроках англійської мови».....	30
Колєсніченко О.В. «Формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови».....	32

Деякі аспекти професійної компетентності вчителя

*О.А.Бабенко,
директор ліцею*

На сучасному етапі розвитку вітчизняної школи як ніколи актуальною є ідея випереджальної освіти, що значною мірою відповідає концепції освіти протягом життя. Зумовлена вона потребами суспільства у професійно-особистісному розвитку усіх ланок: від учня до директора навчального закладу як активних суб'єктів культури, соціально-історичного процесу, власної життєдіяльності та життєтворчості. Важливим чинником становлення людини як творця і проектувальника свого життя є компетентісно спрямована освіта.

Концепція компетентності людини передбачає максимальне, усебічне врахування інтересів людини: оволодіння професійною компетентністю, знаннями, вміннями й навичками, необхідними для охорони й поліпшення здоров'я, розвитку культури, захисту навколишнього середовища, конкурентноспроможності на ринку праці.

Якість професійного становлення й розвитку особистості вчителя багато в чому визначає характер і долю модернізації шкільної освіти, сприяючи приведенню її у відповідність до життєвих потреб країни, що і визначає актуальність обраної нами теми педагогічної проблеми «Від компетентного вчителя до компетентного учня».

Учені вважають, що сучасний учитель в галузі професійної освіти має володіти такими складовими поняття «компетентність»:

- Концептуальною – розуміння теоретичних основ професійної діяльності.
- Інструментальною – володіння базовими професійними вміннями.
- Інтегративною – здатність сполучати теорію й практику при розв'язанні професійних проблем.
- Контекстуальною – розуміння соціального й культурного середовища, в якому здійснюється професійна діяльність.

- Адаптивною – уміння передбачати зміни та завчасно бути до них готовими.
- Комунікативною – уміння ефективно використовувати засоби міжособистісної комунікації.
- Саморозвивальною – здатністю навчатися упродовж усього життя як основа безперервної освіти вчителя в професійному плані, особистому й громадському житті.

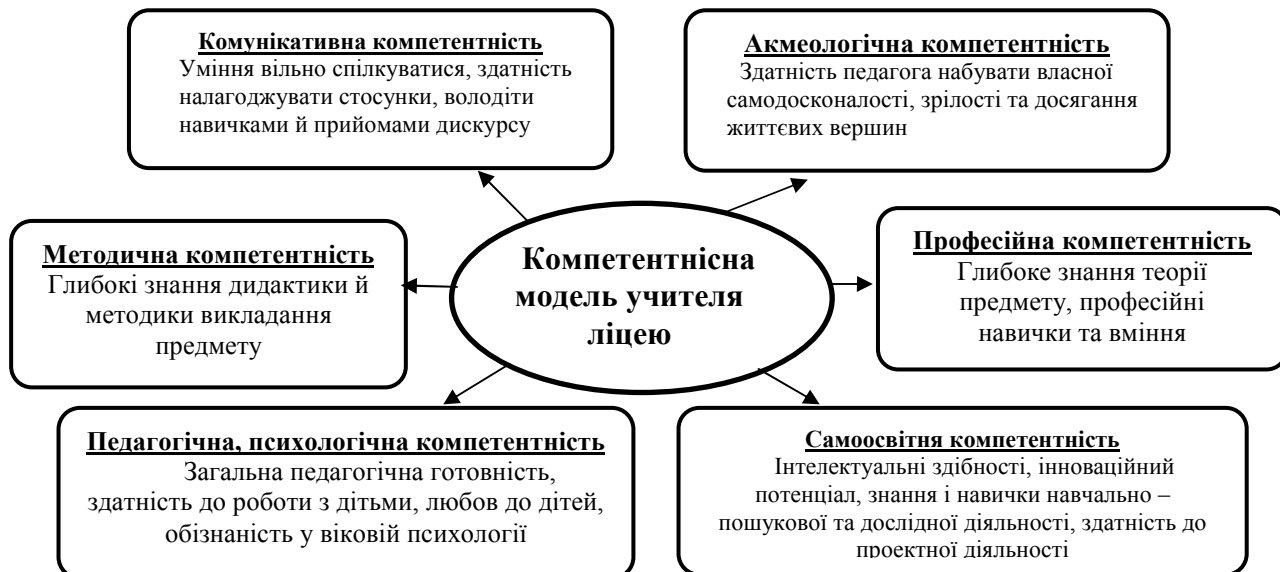
Узагальнюючи численні підходи до проблеми «професійна компетентність учителя», можна зробити висновок, що це здатність педагога оперативно розв'язувати проблеми, які виникають, на основі знань і досвіду. Це процес формування позитивного досвіду розв'язання значущих для особистості проблем на основі: глибокого розуміння сутності виконуваних завдань; активне володіння досвідом, що вже існує в даній галузі; уміння обирати засоби і способи дії, адекватні конкретним обставинам; почуття відповідальності за результат; здатність навчатися на помилках і вносити корективи.

Професійна компетентність педагога – це складне багатоаспектне утворення, що містить функціонально пов'язані між собою компоненти: мотиваційний (сукупність мотивів, адекватних цілям); операційний (сукупність знань, умінь, навичок практичного розв'язання задач); особистісний (сукупність важливих для педагогічної діяльності особистісних якостей); креативний (здатність творчо, нестандартно підходити до розв'язання завдань); рефлексивний (сукупність здатностей оцінювати й аналізувати власну діяльність, обирати відповідну стратегію).

Удосконалення й розвиток професійної компетентності вчителя неможливі без її діагностування й оцінювання. Т.Є.Ковіна визначає сукупність певних вимог, за якими дотично можна визначити критерії професійної компетентності вчителя:

- Виявлення індивідуальних особливостей професійного зростання.
- Порівняння отриманих результатів з середніми величинами, а також шляхом співставлення їх з результатами попередніх діагностувань з метою виявлення характеру розвитку професійного зростання педагога, визначення можливих індивідуальних шляхів удосконалення.

- Уміння педагога робити самоаналіз та проводити самодіагностику результативності професійної діяльності.

Отже, рівень професійної компетентності педагога ліцею слід розглядати не як певний сталий результат, а як процес самовдосконалення, розвиток, зміну якісних етапів діяльності.

Життєтворчі аспекти виховного процесу ліцею як складові формування життєвої компетентності особистості

*Л.В.Матюшина,
заступник директора
з виховної роботи*

Головна місія педагогіки життєтворчості полягає в тому, щоб дати широкий, вільний розвиток усім силам і здібностям дитини, який підніме її особисту вартість і дасть майбутній людині змогу бути корисною для малого чи великого кола громадянства. Ця педагогіка допомагає входженню дитини в контекст сучасної культури, становленню особистості як суб'єкта і стратега життя.

Ліцей – це передусім простір життя дитини, тут вона не готується до життя, а живе, і тому важливо відбудувати виховний процес так, щоб він сприяв гармонізації відносин між дітьми і вчителями, ліцеєм та родиною.

Педагогіка життєтворчості – процес творчої побудови особистістю свого життя, що містить формування образу світу, у якому вона живе, і себе самої як складової частини цього світу, відтворення у свідомості людини цілісної картини свого життя індивідуальної історії.

У процесі проектування та здійснення особистістю життя можна виділити дві стадії. Перша – формування життєвої концепції, життєвого кредо, розробка стратегії життя. Друга – процес реалізації життєвого проекту. Певна річ, ці стадії можуть бути розвинені лише умовно, оскільки в реальній життєдії вони перехрещуються. Осмислення, проектування життя – процес, який розтягується фактично на весь період людського життя.

Здатність до життєтворчості, як будь – яка інша концепція людини, не дається при народженні. Усвідомити життя як творчий процес самобудування особистість часто спонукають обставини її життя.

У процесі життєвого самовизначення можна виділити три основні етапи: самопізнання, самовиховання, життєвий вибір. Усі три етапи водночас виступають і складовими самовизначення, і чинником процесу формування життєвої компетентності.

Відкрита виховна система повинна бути спрямована на виховання дитини як суб'єкта власного життя й успіху, оволодіння нею життєвої компетентності. Важливо навчити дитину тому, як побудувати індивідуальний спосіб життя, обрати оптимальний режим навантаження, спосіб реакції на незгоди та невдачі. Тобто навчити процесу повсякденного здорового проживання індивідуального життя в нормальних, екстремальних умовах.

В освітньому менеджменті педагогічного ліцею є положення про виховну діяльність як цілісну педагогічну систему з акцентом на цілеспрямованість. В основі цілеспрямованості лежить проблема ліцею, яка дає змогу визначити виховну проблему. Виходячи з загальної виховної проблеми, формуються проблеми класу, які реалізуються через відкриті заходи, що у свою чергу дає

можливість підвищити рейтинг класу і таким чином формувати життєву компетентність. Визначена проблема ліцею дає змогу намітити певні напрямки роботи.

Будь – яка виховна система зорієнтована на конкретні умови, враховує інтереси та потреби реальних дітей і дорослих, тому вона не може бути ідентичною в різних регіонах, навіть у двох сусідніх навчальних закладах. Важливо забезпечити єдність виховання і життя дітей, організувати виховання не як сукупність заходів, а як цілісну систему творчої діяльності учнів.

Одним з напрямів менеджменту виховання у розвитку життєвої компетентності є управління за результатами. Формувати життєву компетентність учнів допомагають: система модулів («За здоровий спосіб життя», «Знаємо та реалізуємо свої права», «Спілкування», «Лідер»); активна соціальна діяльність ліцеїстів (відкриття меморіальної дошки пам'яті М.Петренку, робота клубу «Едельвейс» тощо).

Пріоритетними завданнями виховання в ліцеї залишається створення умов, де б підрастаюча особистість у будь-який момент свого життя відчувала себе не виконавцем чи спостерігачем, а справжнім творцем життєвої позиції, суб'єктом життєтворення, який повністю відповідає за свої вчинки.

Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання як засіб розвитку життєвої компетентності учнів

*Л.В.Самохвалова,
заступник директора
з науково-методичної роботи*

Активне впровадження інформаційних технологій у всі сфери діяльності суспільства торкнулося й системи освіти. Існує думка, що для того, щоб підготувати учня до життя в інформаційному суспільстві, потрібно його навчати, використовуючи технології цього нового суспільства.

У системі освіти вимагається осмислити нову роль учителя. Тому назріла гостра необхідність у перепідготовці вчителів з метою їх адаптації до нових умов праці, ролей і цілей, що швидко змінюються. Разом з цим виникають питання реорганізації навчального процесу, питання адаптації учнів до майбутньої професійної діяльності, питання компетентного підходу до навчання. В умовах сучасного життя, де учень потребує “вічних істин”, до традиційного “знати й вміти” додалося “бути й жити”: вміння самостійно оновлювати та розширювати свій життєвий досвід.

Сьогодні не всі вчителі використовують технічне обладнання. На думку педагогів, крейда і дошка надійніші за нові технології, якими б позитивними не були результати їх використання. У вчителя, перш за все, з'являється страх перед необхідністю на якийсь час повернутися в стан "учня" через подолання бар'єра незнання і невміння.

Безумовно, упровадження комп'ютерно-орієнтованих технологій в навчальний процес – копітка робота, і це не завтрашня задача, а сьогоднішня проблема. На мою думку, учитель, який є професіоналом у своїй справі, прагне до альтернативного підходу в навчанні і зацікавлений у використанні комп'ютерно-орієнтованих технологій, може стати необхідною об'єднуючою ланкою між інформатизацією суспільства, що неминуче насувається, та традиційним консерватизмом освіти.

Як показує досвід, на уроках, де використовуються такого виду технології, учитель виступає вже не в ролі розповідача, а стає для своїх учнів швидше помічником та інструктором. Такі уроки стають для учнів яскравими, цікавими та надовго запам'ятовуються. Недарма, на думку експертів, нові комп'ютерні технології навчання дозволяють підвищити ефективність занять як мінімум на 30%, а об'єктивність контролю знань учнів на 20-25% [3].

На жаль використання комп'ютерно-орієнтованих технологій на уроках фізики є рідкістю. Кількість комп'ютерних програм, призначених для вивчення фізики, обчислюється десятками. Ці програми можна класифікувати залежно від виду їх застосування на уроках [4]: навчальні програми, демонстраційні

програми, комп'ютерні моделі, комп'ютерні лабораторії, лабораторні роботи, пакети задач, контролюючі програми, комп'ютерні дидактичні матеріали.

Для 11 класів педагогічного ліцею нами створені методичні розробки з усіх тем фізики, які мають багато ілюстрацій, відеозаписів, віртуальних підручників, моделей фізичних явищ, блок-схем тощо. Упровадження їх під час вивчення нового та закріплення пройденого матеріалу, показало, що на уроках учні активно й усвідомлено залучаються до навчального процесу. Наприклад, при розгляді тем «Електромагнітні хвилі» та «Світлові хвилі», використання відеозаписи експериментів, які для учнів є привабливими, дозволяють зробити заняття живими та цікавими. Комп'ютерні моделі фізичних явищ дають можливість управляти поведінкою різних об'єктів, змінюючи початкові умови експериментів, проводити різноманітні фізичні досліди та будувати графіки залежності фізичних величин.

Ефективне використання комп'ютерно-орієнтованих технологій дозволяє учням: підвищувати самоосвітню діяльність (залучення до підготовки демонстрацій, підбору додаткової інформації з різних джерел та її аналіз), індивідуально розвиватися й самовдосконалюватися, бути здатним до вибору альтернатив, генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення та нести за них відповідальність.

Отже, комп'ютерно-орієнтовані технології є могутнім засобом інтенсифікації занять і підвищення інтересу учнів до розвитку компетентностей.

Література

1. Д.Тиффин, Л. Раджасингам. Что такое виртуальное обучение. Москва: "Информатика и образование", с.19, 1999.
2. І.Г.Єрмаков, Д.О. Пузіков. Життєтворчі компетенції особистості. Донецьк: «Каштан», 2007.
3. Политика в области образования и новые информационные технологии, журнал "Информатика и образование", Москва, с.10. 1996.

4. А.Ф. Кавтрев. Компьютерные программы по физике в средней школе. Журнал "Компьютерные инструменты в образовании", Санкт-Петербург: "Информатизация образования", с.42-47, 1998.

Диагностика социально-коммуникативной компетентности лицеистов

*Е.В.Ануркина,
практический психолог*

Современная школа как социально-педагогическая система призвана обеспечить достижение таких образовательных результатов, которые отвечали бы целям развития личности и современным требованиям общества. Чтобы достойно жить в современном обществе, личность должна быть компетентной в разных сферах деятельности.

Компетентностный подход в лицее помогает преодолеть пропасть между образованием и жизнью. Целью образования в условиях лицея является формирование уровня социальной зрелости лицеистов, достаточного для обеспечения их автономности, самостоятельности в разных сферах жизнедеятельности.

Компетентность тесно связана с понятием "зрелость" – совокупным состоянием высокого развития физиологических, интеллектуальных, волевых, эмоциональных, моральных, социальных параметров поведения ребенка, которые обеспечивают готовность к полноценному функционированию в естественной, предметной и человеческой окружающей среде, а также осведомленность в сфере "Я".

В общении между людьми большое значение имеет умение принять человека таким, каков он есть, понять его, а свои поступки и свое поведение по

отношению к другим проверить вопросом: не делаешь ли ты зла, неудобства людям?

Необходимым условием положительных взаимоотношений и взаимопонимания является развитая *социально-коммуникативная компетентность* участников взаимодействия.

Социально-коммуникативная компетентность:

- отражает особенности организации знаний относительно системы общественных отношений, социума, в котором живет человек, и межличностного взаимодействия;
- позволяет ориентироваться в любой социальной ситуации, адекватно ее оценивать, принимать верные решения и достигать поставленных целей.

Для определения уровня социально-коммуникативной компетентности выпускников лица используются методики, основанные на психодиагностике социального интеллекта, исследовании коммуникативных установок в общении.

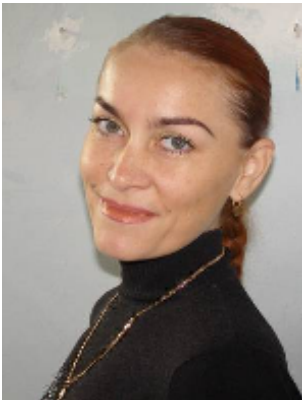
Диагностика имеет шкалы, которые помогают более чётко определить уровень социально-коммуникативной компетентности лицеистов:

1. Социально-коммуникативная адаптивность.
2. Стремление к согласию.
3. Толерантность.
4. Оптимизм.
5. Фрустрационная толерантность.

Одним из показателей социальной компетентности является социальный интеллект – способность правильно понимать своё поведение и поведение других людей. Выполняя регулирующую функцию в межличностном общении, социальный интеллект обеспечивает "гладкость в отношениях с людьми".

Как показывает практика, при диагностике уровня социально-коммуникативной компетентности выпускников, необходимо уделять внимания таким компонентам как стремление к согласию. Поэтому, необходимо учить детей быть более уступчивыми, доброжелательными,

миролюбивими, терпимими, уметь владеть собой, учить взаємодіювати з іншими людьми, прогнозувати поведінку.

Формування соціальної компетентності ліцеїстів на уроках педагогіки

*М.Ю.Твердохлєб,
учитель педагогіки*

Сьогодні якісна освіта є важливим індикатором високої якості життя, інструментом соціальної та культурної злагоди й економічного зростання. Науковий аналіз чергового витку цивілізаційних змін, що спричинив на початку ХХІ ст. глобальні зміни в соціальному житті, детермінував переосмислення освітньої парадигми (І.Бех, В.Кремень). Корекція останньої, насамперед, стосується якості шкільної освіти, набуття учнями ключових освітніх компетенцій, їх відповідної діагностики і незалежного оцінювання.

Тому з метою підвищення якості загальної середньої освіти, забезпечення рівного доступу до вищої освіти і створення передумов для входження України в європейський освітній простір [1]. Україна крокує у напрямку активної розбудови національної системи моніторингу якості шкільної освіти. На фоні наявних темпів розвитку соціуму України, це спричиняє певні ускладнення щодо віднайдення і своєчасного оновлення методів діагностики якості знань школярів.

Саме тому особливої уваги, як вважають науковці (Ш.Амонашвілі., Я.Коломінській., Д.Фільдштейн, Н.Щуркова), потребує «педагогіка школи». Деякі з дослідників (М.Докторович, К.Журба, О.Киричук, Н.Шакун,) на перший план висувують необхідність методичного забезпечення діагностики і оцінювання освітніх компетенцій учнів, наголошуючи на пріоритетності компетентнісного підходу в сучасній освітній парадигмі. На цьому фоні активізувалися розробки проблеми соціальної активності особистості (А.Мудрік, О.Нисман, Л.Фарафонова). Проте, не

дивлячись на значні наукові здобутки, ми схилиємося до думки про необхідність більш докладного вивчення визначених пріоритетів, особливо в комплексі з іншими проблемами сучасної школи.

Зважаючи, що соціум завжди створює і визнає лише ті якості особистості, в яких він відчуває історичну потребу, сучасною основою, на якій «відбудовується кваліфікаційний рівень» старшокласника в умовах школи (ліцею), ми вважаємо його соціальну активність. Останню визначаємо, як – засіб самореалізації особистісних потенцій учня: перш за все, активне включення до навчально-пізнавальної діяльності, інтеграцію набутих в інших галузях знань, активне оволодіння роллю «Я - учень», активну комунікацію, творчість, внутрішню вмотивованість поведінки учня в соціумі, свідому участь у суспільно-корисній діяльності, при цьому здібності до виконання діяльності на оптимальному рівні активності і психічної сталості по відношенню до виникаючих ускладнень. Оскільки до складу соціальної активності входять пізнавальна, трудова, моральна, творча, комунікативна активності, свою увагу спрямовуємо на урок педагогіки як практичний аспект соціальної активності та компетентності старшокласників у навчально-виховному процесі педагогічного ліцею.

Сучасний урок педагогіки в освітньому просторі педагогічного ліцею має набути соціоорієнтованого характеру, що зумовить соціальну активність учня. Завданнями вчителя є стимулювання самостійності і активності учнів, залучення їх до міжособистого спілкування, взаємодії. Ключовим принципом роботи учнів на уроці є «Свобода - Вибір - Відповідальність».

Досвід свідчить, що організація навчання й виховання на уроках педагогіки на основі компетентнісного підходу спрямована не тільки на набуття і засвоєння старшокласниками певного обсягу знань, різнобічної інформації, а й на підготовку їх до реального життя, формування соціально активної позиції, перехід від особистості ліцеїста, що само ідентифікується, до особистості, яка активно «інвестує» власні знання і вміння, набуваючи досвід у активної соціальної діяльності, саморозвиваючись та соціально удосконалюючись. Ступінь реалізації соціальної активності старшокласників на уроках педагогіки, відповідно до вимог сучасності є, водночас, і критерієм їх готовності до адекватного сприйняття швидких соціальних

змін, і показником їх особистісного зростання в умовах педагогічного ліцею, і рівнем отриманих знань.

Література

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Чепурна Н.М., Лісова Н.І. Зовнішнє незалежне оцінювання і моніторинг якості освіти (концептуальні ідеї, рекомендації). І частина. – Черкаси, 2006. – 32 с.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. - № 24

Діяльність учителя в процесі формування самоосвітньої компетентності учнів

*Т.А.Іванова,
учитель хімії та екології*

Самоосвіта не може бути успішною, якщо не озброїти учнів системою вмінь і навичок навчальної праці: читати й писати, самостійного планувати роботу, здійснювати самоконтроль за її виконанням та вносити корективи. Від сформованості умінь залежить навченість учнів, темпи переробки й засвоєння ними наукової та технічної інформації.

Самоосвітню компетентність учнів розглядають як сукупність «само»:

- *самооцінка* – вміння оцінювати свої можливості;
- *самооблік* – вміння брати до уваги наявність своїх якостей;
- *самовизначення* – вміння вибирати своє місце в житті, в суспільстві, усвідомити свої інтереси;

- *самоорганізація* – вміння знайти джерело пізнання й адекватні своїм можливостям форми самоосвіти, планувати, організувати робоче місце та діяльність;
- *самореалізація* – реалізація особистістю своїх можливостей;
- *самокритичність* – вміння критично оцінювати переваги та недоліки власної роботи;
- *самоконтроль* – здатність контролювати свою діяльність;
- *самовиховання та саморозвиток* – результат самоосвіти.

Завдання вчителя – створити умови, за яких усі «само» мали б можливість адекватно розвиватися. Для розв’язання даної проблеми вчитель повинен знати теорію самоосвітньої діяльності, вміти діагностувати можливості та інтереси учнів, постійно відслідковувати результати роботи, що дозволить зрозуміти, за яких умов учень може стати в суб’єктну позицію по відношенню до змісту й процесу отримання знань. М. Бітянова виділяє такі характеристики суб’єктної позиції учня: стійка навчальна мотивація; здатність ставити цілі й визначати умови їх досягнення; оволодіння діями, що дозволяють розв’язувати навчальну задачу; здатність до самоконтролю й самооцінки результатів.

Щоб створити відповідні умови для самореалізації й саморозвитку учнів, перш за все, необхідно визначити потенційні можливості учнів, їх інтереси і на основі цього пропонувати учням цікаві й доступні для них завдання.

Як показує практика, моніторингові дослідження сприяють постійному відстеженню результативності впливу діяльності на якість освіти та корекції засобів її організації.

Моніторинг самоосвітньої діяльності учнів – вивчення реальних можливостей учнів:

- навчальні досягнення;
- пізнавальні потреби, мотивації;
- уміння, необхідні для самостійного пошуку знань;
- розумова діяльність;
- самоорганізація.

На мою думку, поточний моніторинг дозволяє вчителю відслідковувати результати взаємодії вчителя й учнів у процесі формування самоосвітньої компетентності, постійно коригувати її. Кінцева ж діагностика дозволяє виявити ефективність цієї роботи, рівень психосоціального зростання учнів та їх задоволеності самоосвітнім процесом і його результатами. На основі цих досліджень можна зробити висновки про результативність роботи та прогнозувати подальше її вдосконалення. На самперед, результатом роботи має стати випускник, готовий до самоосвіти протягом усього життя.

Отже, формування самоосвітньої компетентності учнів з використанням моніторингових досліджень сприяє становленню особистості, яка володіє навичками самоосвіти.

Формування продуктивної компетентності ліцеїстів в умовах інноваційної освітньої діяльності вчителя

*Н.І.Горбань,
учитель біології*

Компетентнісний підхід до навчання є оптимальною в сучасних умовах стратегією, бо саме такий підхід дає можливість молодій людині будувати індивідуально значущу стратегію професійної успішності. Компетентнісний підхід – покликання для подолання прірви між освітою та життям.

Серед ключових компетентностей в системі регіонального моніторингу якості освіти особливе місце належить компетентності продуктивної творчої діяльності учнів, яка стимулює творчість учнів, спрямовує навчання на вміння бачити проблеми, шукати шляхи їх подолання, генерувати ідеї, планувати та організовувати свою діяльність. Продуктивна творча діяльність організовує дослідницьку роботу учнів, забезпечує випускника можливістю застосовувати знання та вміння на практиці.

Формуванню компетентності учнів сприяють інтерактивні форми та методи навчання: особистісно-орієнтовне розвивальне навчання, модульно-розвивальна система, проблемне навчання тощо.

Ідея технології проблемного навчання належить американському філософу та педагогу Джону Дьюї (1859-1952). На його думку, навчальний матеріал учень засвоює не просто слухаючи або сприймаючи його органами чуття, а задовольняючи власну потребу в знаннях. Засвоєння знань є процесом спонтанним та некерованим, для успішного засвоєння навчального матеріалу необхідна його проблематизація, проблемна пізнавальна активність, зв'язок із життям, грою, працею дитини.

Сьогодні проблемне навчання – організація навчального процесу під керівництвом учителя зі створення проблемної ситуації, самостійна діяльність, що спрямовує учнів на усвідомлення, сприйняття й розв'язання поставленої проблеми.

Реалізація проблемного навчання в ліцеї має таку схему поетапного здійснення: учитель створює проблемну ситуацію, учні аналізують її, усвідомлюють не відомі для себе знання та шукають шляхи розв'язання проблеми, учитель допомагає учням: надає необхідну інформацію.

Методами проблемного навчання є проблемний виклад знань, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький.

Як показує практика, дану технологію на уроках біології ефективно використовувати для формування гіпотез, асоціативного мислення, під час організації практичної роботи, виконанні дослідницьких завдань. Наприклад, у розділі «Екологія» при вивченні теми «Середовище існування. Адаптація організмів до умов життя» учням пропонується уявити себе рибою, птахом або сліпаком та виявити головні абіотичні фактори, що впливають на ці істоти.

Технологія проблемного навчання є, на нашу думку, більш ефективна при груповій формі роботи, бо колективна діяльність зводить до мінімуму індивідуалізм, самооцінку учнів. Також слід пам'ятати, що проблемна ситуація не повинна бути складною, але й не занадто легкою. Формулювання проблеми має складатися не тільки із відомих учню понять, – повинні бути й невідомі

елементи. Важливо, щоб задачі, завдання, питання емоційно впливали на учнів для того, щоб спонукати їх до активної діяльності.

Аналізом навчальних досягнень учнів, за даною технологією, є оцінка набутих знань, встановлення причинно-наслідкового зв'язку між новими та раніше засвоєними знаннями. На цьому етапі доцільно використовувати графічні диктанти, рецензування відповідей самими учнями, самоконтроль, формулювання висновків.

Одним з аспектів проблемного навчання є дослідницький метод роботи. Перед учнями ставиться проблемне теоретичне або практичне завдання, яке учні розв'язують самостійно. Даний метод, що лежить в основі розвивального навчання, допомагає здійснити учням експеримент і отримати відповідь на поставлену проблему. При цьому учні оволодівають навичками самостійної роботи, самовдосконалюються, творчо мислять, а це є показником їх самоосвітньої компетентності.

Література

1. Бабанський Ю.К. Проблемное обучение как средство повышения эффективности учения школьников. Ростов-на-Дону, 1970.
2. Махмутов М.И. Проблемное обучение. – М.: «Педагогика», 1975.
3. Фурман А.В. Применение проблемной ситуации // Сов.педагогика: 1987, №3.

Наукова робота як один із аспектів формування самоосвітньої компетентності

*О.М.Омельченко,
учитель фізики, математики*

Нами розглянуто питання про відстеження та аналіз навчальної діяльності учнів з точки зору організації їх наукової роботи.

Цільовий моніторинг навчальної діяльності учнів з метою їх залучення до

наукової роботи, порівняно з іншими аспектами моніторингу навчальної діяльності, є досить маловивченим, і тому запропонована нижче організаційна схема є лише одним з можливих варіантів практичної реалізації заходів з діагностики обдарованості.

Попередній аналіз здійснюється на основі результатів конкурсних екзаменів, результатів успішності учнів, поелементного аналізу контрольних, лабораторно-практичних, творчих робіт. Він має на меті виявлення групи учнів, які засвоюють навчальний матеріал з базових предметів, спецкурсів та факультативних курсів на конструктивному і творчому рівні.

Підготовчий поелементний аналіз, на відміну від попереднього, здійснюється не за послідовною, а за паралельною схемою. Це означає, що для подальшого розгляду виділяються учні, які мають позитивні показники за напрямком аналізу:

1. Природні мотивації – психологічні, соціальні ті інші фактори, які позитивно впливають на навчальну діяльність учня з даного предмета (предметів).
2. Розбіжність оцінок. Слід звернути увагу на розбіжність оцінок за різні види навчальної діяльності (письмові роботи, усні відповіді, лабораторно-практичні, творчі роботи) – це допоможе виявити особливості учня й визначити оптимальну для нього форму наукової роботи.
3. Навчальна активність. Ілюзорність навчальної активності як мотиваційного показника схильності учня до наукової роботи зумовлена тим, що така

активність у деяких випадках може бути викликана лише намаганням отримати високу оцінку або психологічним моментом.

4. Схильність до додаткового навчання. Цей показник визначається частотою та якістю виконання учнем необов'язкових творчих завдань (додаткових задач, повідомлень, творчих робіт, рефератів тощо), рівнем його інтелектуальної ініціативи та ступенем активності учня в системі додаткової освіти (відвідування факультативних занять, клубів, гуртків, участь у роботі наукових товариств).

Безпосередній аналіз – кінцевий етап моніторингу, що має на меті оптимізацію організації та підтримки наукової роботи учнів відповідно до особливостей їх пізнавальної активності.

Отже, цільовий моніторинг навчальної діяльності має як діагностичне, так і організаційно-педагогічне навантаження, і покликаний стати початковим етапом організації наукової роботи учнів.

Діагностика рівня компетентності ліцеїстів як засіб створення оптимального навчального середовища

*Г.О.Ганзера,
учитель математики*

Реалізувати прагнення до поглибленого вивчення математики учні можуть у профільних класах. Основною метою при вступі до класів з поглибленим вивченням математики є бажання учнів продовжувати математичну освіту або опанувати у майбутньому професію, пов'язану з математикою. Тож, педагоги профільних класів мають приділяти особливу увагу школярам, які виявляють високий рівень здібностей з математики та сприяти математичному розвитку учнів.

Вступ учнів до класів з поглибленим вивченням математики відбувається із урахуванням підсумкових оцінок, рекомендацій вчителів математики, на основі співбесід, що з'ясовують свідомість вступу до класу та зацікавленість математикою: участь у гуртках, факультативних заняттях, олімпіадах тощо.

На практиці ми виконуємо діагностику рівня оволодіння учнями математикою за трьома блоками, що дозволяють виявити розумові здібності, від яких залежить успішність опанування різних видів діяльності:

- 1) Діагностика параметрів інтелекту.
- 2) Діагностика рівня засвоєння знань з математики.
- 3) Діагностика структури мотиваційної сфери.

Проведення числового тесту Айзенка дозволяє дослідити:

- індуктивне мислення; здібність оперувати числами; логіку;
- визначити наявність математичних здібностей;
- здібності думки вгадувати подальший хід дій на основі поточної інформації.

На основі отриманих результатів здійснюється прогноз успішності навчання, що дозволяє оптимально побудувати освітню стратегію для конкретного учня або групи учнів.

Логіко-математичні здібності асоціюються з доброю успішністю в навчанні, але залежність успішності від рівня розвитку інтелектуальних здібностей не є однозначною. Якщо низький рівень інтелекту супроводжується завжди низькою успішністю, то високий інтелект ще не гарантує високої успішності. Досвід показує, що поглиблене вивчення математики на уроках, факультативах, участь у науково-дослідній діяльності, олімпіадах, конкурсах розвивають здібності особистості – потенціал, який можна використовувати в процесі отримання знань, але не можна виявити здібності учнів, без відповідної їх діяльності. Здібність – це динаміка придбання – наскільки за інших рівних умов швидко, глибоко, легко, міцно здійснюється процес оволодіння знаннями й уміннями.

Таким чином, для реалізації діагностики рівня компетентності учнів необхідне створення в навчальному закладі оптимального середовища, в якому

розвиватимуться здібності учнів, а це є передумовою високих показників освітньої компетентності ліцеїстів.

Інноваційний підхід до викладання української мови у старших класах гуманітарного напрямку навчання як один із шляхів упровадження компетентнісного підходу до навчання

*Р.М.Падалка,
учитель української мови та літератури*

Як показує досвід, самостійний аналіз учнями матеріалу з мови і зроблені в процесі мовного спостереження (під керівництвом учителя) висновки, справді, є дуже ефективним методом свідомого й міцного засвоєння знань, формування вміння, застосовувати їх у нестандартних ситуаціях, сприяє розумовому, мовному та мовленнєвому розвитку учнів.

Перед ученими-методистами та викладачами постає завдання подальшого вдосконалення означеного методу з поступовим упровадженням його в практику.

В умовах швидкого зростання обсягу знань, коли кожний учитель намагається подати якомога більше інформаційного матеріалу за обмеженої час, а учень – опанувати цей матеріал, потрібно застосовувати нові системи викладання і прогресивні технології діагностики та оцінювання навчальних досягнень учнів. Але передусім ми маємо враховувати розвиток ключових компетентностей в учнів. При викладанні української мови в класах гуманітарного напрямку навчання ми зробили ставку на реалізацію таких ключових компетентностей: інформаційна (пропонуються завдання, для виконання яких будуть необхідні додаткові джерела інформації), саморозвиваюча (стимулювання самоосвітньої діяльності), компетенція продуктивної творчої діяльності.

Відзначимо, що у практиці продовжує діяти тричленний технологічний ланцюжок: виклад інформації вчителем, сприйняття, осмислення, конспектування, заучування інформації учнем, відтворення завченої інформації учнем для контролю й оцінювання вчителем.

За такої настанови основне навантаження припадає на довільну пам'ять учня. Проте, за спостереженням психологів, в основі довільної пам'яті лежать утворені й багаторазово зафіксовані нервові зв'язки. І поки не зітруться, вони залишаються бар'єром для розвитку творчості, бо ці зв'язки інертні, слабо піддаються перебудові й перешкоджають суб'єктові сприймати звичайний предмет у нових зв'язках і відношеннях.

Уроки української мови у старших класах гуманітарного напрямку навчання проходять з використанням таких інноваційних методів:

- програмованого навчання,
- проблемного навчання,
- інтерактивного (комунікативного) навчання.

Як показує досвід, ефективним способом розвитку інтелекту в учнів є опора на мимовільну пам'ять та її неперервне функціонування. Мимовільна пам'ять, на відміну від довільної, формує уміння відтворювати знання узагальнено, як алгоритм для розв'язання практичних завдань на базі цих знань. Використовуючи нові знання без попереднього заучування – одразу для розв'язання навчальних завдань, добираючи їх у діапазоні бажаного узагальнення, ми планомірно забезпечуємо засвоєння окресленого змісту нового матеріалу в заданому обсязі.

Серед методичних прийомів, що спираються на мимовільну пам'ять, заслуговує на увагу прийом використання так званого периферійного зору, завдяки якому учні сприймають певний обсяг інформації.

Отже, жодного разу ми не відходили від усвідомлення того, що будь-які методи навчання, як складна педагогічна категорія, завдяки чому реалізуються всі функції навчання: освітня, виховна, розвиваюча, спонукальна, контрольна-корекційна тощо, є певною формою руху пізнавальної діяльності учнів (репродукція, евристика, пошук).

Формування ключових освітніх компетентностей на уроках німецької мови

*О.І.Ратушина,
учитель німецької мови*

Часто замислюєшся над тим, чому, працюючи сумлінно, не завжди в навчанні своїх учнів досягаєш успіхів, яких хотілося б мати. Звісно, причини бувають різними. Та я гадаю, що починати слід зі складання обґрунтованого плану дій на уроці.

Вдало спланувати конкретний урок можна, якщо чітко уявити собі, яке місце він посідає в циклі тем. Плануючи кожен урок, я виходжу з сучасного принципу навчання німецької мови – принципу, що сприяє формуванню в учнів освітніх компетентностей. Гадаю, оскільки головною метою навчання іноземної мови в ліцеї є розвиток особистості ліцеїста, здатного використовувати іноземну мову як засіб спілкування в діалозі культур, то практичного результату навченості німецької мови можна досягти передусім у процесі особистісного навчання. На мій погляд, особистісне навчання передбачає не лише комунікативне спрямування навчання, а й його індивідуалізацію, принципи функціональності, ситуативності, новизни.

Протягом усього періоду навчання німецької мови в учнів формуються такі ключові компетенції, як лінгвістична компетенція, тобто знання певного словникового запасу та синтаксичних правил і вміння використовувати їх для побудови зв'язних висловлювань; соціологічна компетенція, тобто здатність використовувати й перетворювати мовні форми; виходячи з ситуації спілкування, що визначає вибір мовних форм, дискурсивна компетенція, тобто здатність сприймати й породжувати висловлювання в комунікативному спілкуванні; стратегічна компетенція, тобто здатність вдаватися до стратегії спілкування, вербальної й невербальної, з метою компенсації незнайомого мовного матеріалу, соціокультурна компетенція, тобто знання національно-культурних особливостей країни мови, яку вивчаємо, культури мовленнєвої

поведінки: соціальна компетенція, тобто бажання вступати у спілкування з іншими, впевненість у собі, що передбачає вміння поставити себе на місце іншого, а також знання соціальних взаємин у суспільстві та вміння орієнтуватися в них.

Критерієм ефективності роботи вчителів є рівень компетентностей його вихованців. Тому, під час планування уроків, я дотримуюся принципів та умов, необхідних для ефективного формування освітніх компетентностей ліцеїстів: постійна мовленнєва практика учнів; використання комунікативного цінного матеріалу; постійна активізація дій учнів. У процесі навчання іноземної мови враховую й особистісні риси учнів: темперамент, здібності, навички самоосвітньої діяльності, життєвий досвід учнів, сферу інтересів, світогляд, емоційно-почуттєву сферу, статус особистості в колективі.

Як показує досвід, формуванню освітніх компетентностей сприяють інтерактивні методи навчання, що дозволяють учням виходити за межі свого контексту діяльності: рольові ігри (прогривання ролей людей різних професій і характерів), одночасне говоріння учнів на уроці (тренувальні вправи хором), робота учнів невеликими групами-парами, трійками, четвірками, використання підстановчих таблиць з мовленнєвим завданням, структурні схеми діалогу; логіко-синтаксичні схеми, різні опори (сміслові, змістові, вербальні, ілюстративні, схематичні).

Звичайно, розробка інтерактивних методів навчання, які ефективно сприятимуть розвитку особистості ліцеїста, здатного до ефективної соціалізації, творчої самореалізації, адекватної самооцінки потребує додаткового часу. Це велика, нелегка праця. Однак, як писав Л.Толстой, «чим легше вчителю вчити, тим складніше учням учитися. Чим складніше вчителю, тим легше учневі».

Література

1. Рогова Г.В, Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М., Просвещение, 1991.
2. Коваленко О.Я., Кудіна І.П. Книга вчителя іноземної мови: Довідково-методичне видання..- Харків: Торсінг Плюс, 2005.

Компетентнісний підхід у вивченні української літератури у процесі розвитку самоосвітньої компетентності старшокласників

*І.М.Сбітнєва,
учитель української мови та літератури*

Літературна освіта покликана створювати оптимальні умови для інтелектуального розвитку й самореалізації особистості на основі засвоєння літературних знань.

У “Концепції 12-річної загальної середньої освіти” подається основна мета літературної освіти, що передбачає введення учнів у світ прекрасного, залучення до національного і світового мистецтва слова в його взаємозв’язках із мовою, історією, музикою, живописом, архітектурою, до духовних надбань видатних письменників; виховання потреби в читанні, інтерес до художнього слова, високі естетичні смаки, здатність творчо сприймати прочитане; формування на цій основі правильного розуміння національних і загальнолюдських цінностей і сприяння вихованню духовно багатого, щиро відданого своєму народові громадянина незалежної України.

На уроках української літератури застосовуються такі прийоми і методи навчання, які виробляють у ліцеїстів уміння самостійно вчитися, критично мислити, здатність до самопізнання і самореалізації у різних видах творчої діяльності, вміння і навички, що необхідні для життєвого і професійного вибору. Наприклад, вивчаючи тему: “Літературний процес кінця XIX – початку XX століття”, використовується компаративний метод, який допомагає прослідити шляхи розвитку української літератури і з’ясувати зміни, що відбулися, у порівнянні зі станом літератури на середину XIX століття. Учні, отримуючи нові факти й відомості, досліджують, аналізують поданий матеріал, користуючись вже існуючими знаннями, і роблять відповідні висновки. Під час такої роботи в учнів активується пам’ять, увага, асоціативне мислення, удосконалюється монологічне мовлення, збагачується словниковий запас – що і сприяє саморозвитку особистості. Виконуючи домашнє завдання, наприклад,

готуючи повідомлення щодо розвитку в цей же період театру, архітектури, скульптури, графіки тощо, учні мають можливість вибрати ту тему, яка для них є найбільш цікавою; але це не означає, що всі інші теми залишаються без уваги, оскільки той, хто подає інформацію, виступає в ролі фахівця з даної теми, а всі інші – особи, які зацікавлені в цій справі. Учень, який готував повідомлення, аргументує вибір теми, доводить, що вона є важливою для обговорення і невід’ємно пов’язана з темою, що вивчається, всі ж інші конспектують найважливіші факти і готують запитання до доповідача. Таким чином, це сприяє розвитку мовленнєвої компетентності, аналітичного мислення, творчого підходу у вирішенні поставленої проблеми, вміння доводити свою точку зору, спираючись на конкретні факти. Усе це саморозвиває учня і дає можливість оцінити його знання на високому рівні.

При розгляді, наприклад, біографічних відомостей й творчості Ольги Кобилянської, перед учнями постає питання, пов’язане з феміністичним рухом в Україні. Учні, з’ясувавши сутність проблеми, намагаються самі знайти відповідь на питання: чому саме в цей час так загострилася дана проблема, чому саме О.Кобилянська переймалася нею, чому вирішила торкнутися цієї теми? Отже, завдяки проблемному методу, учні самостійно розв’язують поставлену перед ними проблему, виявляють певні закономірності розвитку подій, наводять аргументи на підтвердження своєї думки, намагаються переконати, що саме їхня точка зору з даного питання є доцільною. Такий вид діяльності сприяє інтелектуальному розвитку особистості, самовизначенню учнів щодо висунутого питання.

При вивченні творчості Василя Стефаника, увага учнів акцентується на особливостях жанру літератури, у якому працював письменник. Учні, спираючись на матеріал, який вивчали як у попередніх класах, так і нещодавно, завдяки спостереженню і порівнянню знаходять ті риси, які відрізняють новели В.Стефаника від творів цього ж жанру інших новелістів. Працюючи над текстами творів вдома, учні опрацьовують критичні статті з даної теми, визначають порушені автором проблеми і письмово викладають думки

стосовно свого бачення цих проблем. Така робота сприяє самоосвіті та самовихованню учня.

Отже, завдяки комплексному підходу у вивченні української літератури, в учнів формується самоосвітня компетентність, утверджуються естетичні функції мистецького слова, розвиваються естетичні смаки, засвоюються системи загальнолюдських і національних цінностей і на цій основі створюються власні аксіологічні шкали, формуються життєві ідеали; відбувається всебічний розвиток особистості й усвідомлення ролі літературних знань, що утверджують принципи гуманізму, високої моральності та самоцінності кожної людини, її духовної життєдіяльності, відбувається самовизначення особистості.

Учитель як учасник процесу виховання творчої особистості на уроках англійської мови

*Т.Б.Льченко,
учитель англійської мови*

Однією з основних цілей кожного уроку з англійської мови є виховання творчої, всебічно розвинутої особистості, а в умовах ліцею це набуває ще більшу актуальність та глибину. Центральне місце в навчально-виховному процесі ліцею займає учень. Одним із завдань ліцею є створення умов для саморозвитку і самоактуалізації особистості ліцеїста, підготовка до вступу у вищі навчальні заклади України.

Пошук у кожній дитині неповторності, унікальності спонукає кожного учителя до вивчення та дослідження нових шляхів викладання свого предмету. Розвивати творчі здібності треба орієнтуючись на індивідуально-психологічні особливості учнів та психологічну готовність педагога до реалізації методів роботи. Вибір методів творчої роботи залежить від віку учнів, їхнього розвитку, інтересів, характеру.

Відомо, що поведінку учня в конкретній ситуації можна доволі точно прогнозувати, якщо відоме його ставлення до окремої діяльності та відношення до неї. Мова йде про стереотип поведінки. Деякі інтенсивні методики пропонують відпрацьовування в учнів оптимальних установок у особистості, як частини колективу. Характер установок, які формуються в учнів при використанні тієї чи іншої технології навчання іноземній мові, неминуче відбивається на результатах навчальної діяльності; тому сьогодні не існує методики, яка б не піклувалася про свій психологічний імідж.

В нашому дослідженні ми пропонуємо більш глибоке вивчення «стереотипії» для пошуку ідеальних підходів до кожного учня та пропонування оптимальних творчих завдань в залежності від рівня ініціативності особистості, кола її емоційної активності, рівня уваги та готовності до сприйняття ситуації, готовності на неї відреагувати. В основі такої стереотипії знаходиться та чи інша установка (сформований функціональний стан організму, який керує його подальшою активністю, створюючи готовність індивідуально діяти певним чином).

Як показує досвід, ефективність навчання іноземної мови залежить від чіткої та гнучкої організації навчального процесу на уроці, вміння вчителя враховувати реальне засвоєння матеріалу кожним учнем та індивідуальні особливості кожного учня.

Було виявлено, що розподіл вправ згідно виявленим творчим здібностям учнів дає змогу кожній дитині проявити свій творчий потенціал. Наприклад, скласти гумористичне оповідання з запропонованих 15 ідіоматичних виражень (тема «Їжа» для III курсу), закінчити оповідання (тема «Я, машина часу, подорож в майбутнє» для IV курсу), творчий художній переклад віршів, оригінальних творів британських авторів, створення газет, плакатів, листівок (тема «Молодь. «Ні наркотикам та палінню» для IV курсу), політичні дебати, робота в групах (тема «Найважливіша професія» для III, IV курсів), творче обігрування діалогів, створення кросвордів з використанням лексики теми, організація спонтанних діалогів, використання невербальних завдань (малюнки, афіші, карти).

Отже, дана проблема вимагає більш глибокого вивчення, адже виявлення творчого потенціалу та його розкриття сприяє розвитку особистості, формуванню ключових освітніх компетентностей.

Формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови

О.В. Колесніченко
учитель англійської мови

Головною метою уроків англійської мови щодо становлення та розвитку комунікативної компетентностей є створення необхідних умов та стимулювання навчально-пізнавальної, практичної, комунікативної діяльності учнів, необхідної для формування, застосовування та здобуття досвіду, успішної реалізації навичок.

Комунікативні навички і грамотність не можна сформувати, розвинути та удосконалити щоденною пізнавальною, практичною діяльністю учнів. Як показує практика, становлення та розвиток комунікативних компетентностей не відбувається у відриві від спілкування та стосунків суб'єктів освітнього простору.

Провідними технологіями розвитку комунікативних компетентностей старшокласників є запровадження технологій розвитку професіоналізму і творчості учнів. В основу діяльності педагога покладено довіру до школяра, віру в його можливості та повагу до нього як до людини. Такий контакт дає змогу педагогові налагодити взаємодію з учнем. Наприклад, при вивченні теми «Здоров'я, здоровий спосіб життя» (11 клас), учителю треба акцентувати увагу на:

- формування свідомого, ціннісного ставлення старшокласника до власного і чужого життя, природного середовища;

- збагачення внутрішнього життєвого світу випускника;
- всебічна допомога учневі в оволодінні та становленні різними соціальними ролями в колективі;
- створення сприятливих умов для здійснення свідомого та обґрунтованого на основі моральних цінностей життєвого вибору;
- збагачення засобів пізнання, спілкування, створення умов для творчого переосмислення.

Як показує практика, формуванню комунікативної компетентності на уроках англійської мови допомагає створення учнями проєктів. Суть полягає в досягненні дидактичної мети через детальну розробку навчальної проблеми, яка повинна завершитись реальним практичним результатом (проєктом). На мою думку, учні старших класів із задоволенням працюють над створенням проєктів при вивченні тем: «Life without narcotics», «The problem of drug», «My friend was involved in the sect», «My attitude to smoking», «The new disease of our time». Старшокласники користуються власним досвідом, досвідом своїх батьків та друзів.

Створення та захист проєктів потребує від учителя урізноманітнення видів та форм діяльності на уроках, що сприятиме розгортанню мовленнєвої реакції учнів. Наприклад, робота в групах, дозволяє учням краще пізнати однокласника, вчить аналізувати та оцінювати результати, породжує шлях для спільного творчого пошуку. Працюючи індивідуально, розвиваються індивідуально-особистісні якості учнів. Індивідуальний підхід до учнів набуває найважливішого значення на уроках англійської мови, оскільки людина залюбки спілкується про те, що її насправді цікавить.

Отже, розвивати життєву компетентність допомагає комунікативна діяльність учнів, адже для цього вчитель повинен вміло організовувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості, її підготовку до розв'язання завдань життєтворчості.

